

Spørgsmaal om blot at forbyde visse Slags Contracter, hvorved der betinges Noget, saa seer jeg ikke, hvorledes man kan undgaae at risikere paa eet eller andet Punkt at komme til forskjellige Resultater, naar den derom foreslaaede Lov ikke opstiller klare og bestemte Regler for, hvad der skal gjælde. — Noget Eignende gjælder ogsaa med Hensyn til den hele Mellemførelse i § 7 om de 7 første og de 7 sidste Aar. Hvad skal Følgen være af, at der er fastsat saadanne Tal, dersom Parterne paa en aldeles bindende Maade have truffet sig enhver Indsigelse i Kraft af Loven? Det er en gammel Erfaring, mine Herrer, hvor der er Spørgsmaal om at gennemføre den Art af Tvangsbestemmelser, at den ene Consequens drager den anden efter sig. Vil man imidlertid alligevel indlade sig paa saadanne Bestemmelser, saa maa man ogsaa tænke Sagen heelt igjennem og fastsætte virkelig klare og rene Bestemmelser for Følgerne af Overtrædelser. Ellers forekommer det mig, at man kun kommer til at stifte Forvirring og Ufred og til i de fleste Tilfælde at sætte de Domstole, der skulle anvende saadanne Love, i den allerførste Forlegenhed.

Lehmann: Jeg ønsker at knytte et Par Ord til den næstforegaaende ærede Talers (M. Rasmussen) Foredrag. Jeg behøver ikke at sige ham, at det ikke er den første Gang, at jeg har hørt ham tale saaledes, at jeg har ønsket, at alle Bønder tænkte og talte som han. Jeg skulle derfor ikke have føiet nogen Bemærkning dertil — da hele hans Opfattelse falder meget nøie sammen med den, som jeg før søgte at gøre gjældende, og da jeg dog ikke vilde tage Ordet blot for at sige en Høflighed — hvis han ikke havde brugt den Uttring, at han vilde ønske og altsaa paa en Maade havde opstillet som sit Program, at alle nuværende Fæstere kunde blive erklærede for Selveiere mod en Erstatning, om hvilken han rigtignok ikke udtalte, hvem der skulle betale den, og hvorvidt den nye Selveier ogsaa skulle betale den, selv naar han Intet havde at give i Erstatning, medens han derimod sagde, at det kunde paahydes ved Lov. Naar han sagde, at Alt, hvad der var at gjøre

ved dette Forhold, kun var at søge at komme heelt ud af det og dermed ud af alle de detaillerede Lovbestemmelser, som derom ere gjældende, saaledes at det endte med, at Fæsterne bleve Selveiere, saa har jeg jo blandt Andet ogsaa for et Dieblif siden udtalt den samme Mening med den fuldeste Overbeviisning. Men ved Anthydningen om, at det kunde skee ved et Lovbud, er jeg rigtignok bange for, at den næstforegaaende Taler (M. Rasmussen), ganske vist mod sin Villie, er kommen til at gjøre Noget af det, som han med fuld Føie bekyldte Andre for, nemlig at fremstille et Perspektiv, som langtfra at føre til det Maal, der ogsaa er hans, tværtimod vil føre derfra. Jeg betragter ganske vist ikke en Lov om Fæstetvangens Afsløsning som en revolutionair Lov — hvis jeg gjorde det, vilde jeg ikke i en lang Række af Aar have talt og skrevet derfor — men jeg siger, at det er en Lov, som kun kan gennemføres under meget bevægede Tider, saaledes som vi havde dem i 1848. Med hvert Aar, vi fjernede os fra det nævnte bevægede Tidspunkt — anden Benværelse vil jeg ikke bruge — blev Sandsynligheden for ad denne Vej at komme til Maalet derfor ogsaa svagere og svagere. Det var dog derhos stedsse fuldt vittterligt for Alle, der arbejdede i den Retning, at det egentlig ønskelige Formaalt ingenlunde var det, at en saadan Lov skulle komme til Udførelse efter sine Paragraphers Indhold. Nei, det egentlige Formaalt var det, at Loven maatte komme til at indeholde en saa stærk Opfordring til Eierne af Fæstegaarde om at unddrage sig dens Mellemkomst, at de derved i høi Grad sølte sig drevne og styrkede til selv frivillig at betræde den Vej, som er den eneste, der egentlig fører til Maalet, nemlig de directe Forhandlingers Vej — thi Ingen kan bestemme Prisen ved en Overenskomst uden Kjøber og Sælger; det maae de selv afgjøre mellem sig, og at betræde den paa en saadan Maade, at de viste sig billige og maadeholdne i deres Fordringer, eftersom Bønderne i Reglen ikke vare istand til at betale det, som man efter Taxation kunde betragte som Eendommenes fulde Værdi. Det har jo imidlertid, som sagt, netop viist sig, at gennem en Lovs directe Mellemkomst kunde man ingen